

Sygn. akt *XVII AmC 1625/12*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2013 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Adam Malinowski

Protokolant: Marika Józefczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 lutego 2013 r. w Warszawie sprawy

z powództwa (...)w P.

przeciwko (...) S.A. w W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

1. uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanemu wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

"Bank nie ponosi odpowiedzialności za następstwa działania siły wyższej rozumianej w szczególności jako strajk." (§12 ust. 1 regulaminu wydawania i używania kart debetowych i przedpłaconych dla Klientów indywidualnych (...) S.A.);

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych;

3. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie), tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu, od której powód był zwolniony, kwotę 600 (sześćset) złotych;

4. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt strony pozwanej.

sygn. akt XVII AmC 1625 / 12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 2012-03-12 powód – (...) w P. – domagał się uznania za niedozwolone i zakazania wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia o treści:

"Bank nie ponosi odpowiedzialności za następstwa działania siły wyższej rozumianej w szczególności jako strajk."

zawartego w § 13 ust. 10 lit. b wzorca umowy "Regulamin wydawania i używania kart debetowych i przedpłatowych dla klientów indywidualnych (...) S.A.", którym posługuje się pozwany – (...) S.A. w W.. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów procesu.

W ocenie powoda wskazane postanowienie wzorca umowy stanowi niedozwoloną klauzulę, gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów. Wypełniałoby tym hipotezę art. 385[1] § 1 kc, zgodnie z którym niedozwolonymi są postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione z nim indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy – z wyłączeniem postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Powód wywodził, że zakwestionowana klauzula w sposób spreczny z prawem przewiduje wyłączenie odpowiedzialności banku wobec konsumentów za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa i wniósł o zasądzenie kosztów procesu. Wskazał, że postanowienie wskazane w pozwie zostało już wpisane w dniu 2010#10#04 do rejestru klauzul niedozwolonych pod numerem (...). Wpisane postanowienie brzmi

„Bank nie odpowiada za szkody powstałe z przyczyn niezależnych od Banku, a w szczególności spowodowane działaniem siły wyższej obejmującej między innymi strajki”.

Wyraził przekonanie, że postanowienie z wzorca jest tożsame z wpisanym do rejestru, co w jego przekonaniu uzasadnia oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany prowadzi działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług bankowych. W ramach tej działalności opracował i w dacie wniesienia pozwu posługiwał się w obrocie wzorcem umowy pt. "Regulamin wydawania i używania kart debetowych i przedpłatowych dla klientów indywidualnych (...) S.A.", zawierającym postanowienie, do którego nawiązuje żądanie pozwu, tj.

"Bank nie ponosi odpowiedzialności za:

- a) skutki ujawnienia tajemnicy bankowej osobie, która została zidentyfikowana jako Posiadacz Karty,
- b) skutki realizacji Transakcji wykonanych przez osoby trzecie, którym Posiadacz Karty ujawnił poufne dane, które powinny być znane tylko Posiadaczowi Karty, w szczególności Kod PIN,
- c) następstwa decyzji organów publicznych,
- d) następstwa działania siły wyższej rozumianej w szczególności jako katastrofa, wojna, atak terrorystyczny, strajk, rozruchy."

Powyższe okoliczności były między stronami bezsporne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Pozwany wskazał na konieczność oddalenia powództwa za względu na wcześniejszy wpis przedmiotowego postanowienia do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umów prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Nie istnieje żadna podstawa pozwalająca się przychylić do takiego wniosku. Pozwany miał prawdopodobnie na myśli odrzucenie pozwu ze względu na tzw. rozszerzoną prawomocność orzeczeń tutejszego Sądu. Instytucja ta oznacza, że orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a także inne osoby (art. 479[43] kpc w związku z art. 365 kpc). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dn. 2008-10-07 (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2008-10-07, sygn. akt III CZP 80/08) rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda – w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów – przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479[45] § 2 kpc. Sąd Najwyższy opowiedział się zatem za przyjęciem, na gruncie art. 479[43] kpc, jednostronnie rozszerzonej prawomocności materialnej orzeczenia, tj. tylko na rzecz wszelkich osób, a nie przeciw wszelkim osobom. Sąd orzekający w tej sprawie w pełni podziela stanowisko wyrażone w powyższej uchwale. Potwierdza je również praktyka

orzecnicza Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (np. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 2005-08-22, sygn. akt XVII AmA 21/05; wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 2005-03-07, sygn. akt XVII AmA 6/04) oraz Sądu Apelacyjnego (np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2010-12-10., sygn. akt VI ACa 500/10).

Zważywszy na stanowisko strony pozwanej, w szczególności na brak sporu stron co do uznania niedozwolonego charakteru kwestionowanego zapisu wzorca, rozważania odnośnie okoliczności sprawy można ograniczyć do najistotniejszych stwierdzeń. Stosownie do treści art. 385[1] §1 kc, aby uznać dane postanowienie umowne za niedozwolone musi ono spełniać cztery przesłanki tj.: (I) postanowienie nie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem, (II) ukształtowane przez postanowienie prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, (III) powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta oraz (IV) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron.

Ostatnia z wymienionych przesłanek, o której mowa w zdaniu drugim art. 385[1] § 1 kc, zachodzi w niniejszej sprawie, gdyż omawiane postanowienie nie reguluje głównych świadczeń stron. Główne świadczenia pozwanego z tytułu zawartych umów polegają bowiem na udostępnieniu konsumentowi karty płatniczej i obsłudze transakcji zawieranych przez niego z jej użyciem, zaś konsumenta na zapłacie wynagrodzenia za to, o ile jest ono przewidziane przez taryfę opłat i prowizji, stanowiącą osobny wzorzec.

Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia nie może w tej sprawie mieć znaczenia wobec abstrakcyjnego charakteru kontroli postanowienia wzorca umownego. Sąd nie bada w niniejszym postępowaniu konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, ale wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy pozwanym a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiegokolwiek konkretnej umowy. Kontrola ta ma bowiem charakter oceny ex ante i obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że pozwany wprowadził oceniany wzorzec do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z wykorzystaniem go.

Dla zastosowania omawianego przepisu przesłanki II (sprzeczność z dobrymi obyczajami) i III (rażące naruszenie interesów konsumenta), choćby ze względu na verba legis, muszą zachodzić równocześnie. Z reguły rażące naruszenie interesu konsumenta jest naruszeniem dobrych obyczajów, ale nie zawsze zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami rażąco narusza ten interes.

Poprzez dobre obyczaje rozumiemy pewien powtarzalny wzorzec zachowań, który jest aprobowany przez daną społeczność lub grupę. Są to pozaprawne normy postępowania, którymi przedsiębiorcy winni się kierować. Ich treści nie da się określić w sposób wyczerpujący, ponieważ kształtowane są przez ludzkie postawy uwarunkowane zarówno przyjmowanymi wartościami moralnymi, jak i celami ekonomicznymi i związanymi z tym praktykami życia gospodarczego. Wszystkie one podlegają zmianom w ślad za zmieniającymi się ideologiami politycznymi i społeczno – gospodarczymi oraz przewartościowaniami moralnymi. W szczególności zaś, dobre obyczaje to normy postępowania polecające nienadużywanie w stosunku do słabszego uczestnika obrotu posiadanej przewagi ekonomicznej.

Przedmiotowe postanowienie narusza dobry obyczaj poprzez nadanie pojęciu „siła wyższa” znaczenia niezgodnego z tym, jakie ma ono w języku prawnym i potocznym, co prowadzi do istotnego ograniczenia odpowiedzialności pozwanego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie świadczenia.

W zakresie oceny stopnia naruszenia interesów konsumentów Sąd tutejszy podziela opinię Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyrok z dnia 2006-06-27, sygn. akt VI ACa 1505/05), że naruszenie interesów konsumenta, aby było rażące, musi być doniosłe czy też znaczące. Natomiast interesy konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny, chociażby niewymierny. Zaliczyć tu można również dyskomfort konsumenta, spowodowany takimi okolicznościami jak strata czasu, naruszenie prywatności, niedogodności organizacyjne, wprowadzenie w błąd oraz inne uciążliwości, jakie mogłyby powstać na skutek wprowadzenia do zawartej umowy ocenianego postanowienia. Przy określaniu stopnia naruszenia interesów konsumenta należy stosować nie tylko

kryteria obiektywne (np. wielkość poniesionych czy groźących strat), lecz również względy subiektywne związane bądź to z przedsiębiorcą (np. renomowana firma), bądź to z konsumentem (np. seniorzy, dzieci). Konieczne jest zbadanie, jaki jest zakres groźących potencjalnemu konsumentowi strat lub niedogodności.

Konieczne jest również ustalenie, jak wyglądałyby prawa i obowiązki konsumenta w sytuacji braku analizowanej klauzuli (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2007-03-19, sygn. akt III SK 21/06 oraz z dnia 2007-10-11, sygn. akt III SK 9/07). Jeżeli przepisy ogólne stawiają konsumenta w lepszej sytuacji niż postanowienia proponowanej umowy, to w zasadzie postanowienia te należy uznać za niedozwolone. Odstępstwo od tej zasady możliwe jest tylko, o ile zmiana jest uzasadniona specyfiką wzajemnych świadczeń lub jest kompensowana innymi postanowieniami wzorca.

Naruszenie interesów konsumenta uznać należy za rażące ze względu na masowy charakter działalności pozwanego oraz duże rozmiary potencjalnych szkód (np. pozbawienie konsumenta dostępu do zgromadzonych oszczędności). Na ocenę rzutuje także okoliczność, że pozwany jest instytucją zaufania publicznego, zatem powinien zapewniać swoim klientom najwyższy poziom bezpieczeństwa.

Podsumowując powyższe rozważania należy wskazać, że przedmiotowe postanowienie wzorca umowy wypełnia przesłanki art. 385[1] § 1 zd. 1 kc, w szczególności zaś mieści się w hipotezach art. 385[3] pkt. 2 oraz 1 kc. Sąd podziela w tym zakresie stanowisko powoda. Pozwany z góry i w bardzo szerokim zakresie wyłącza swoją odpowiedzialność w związku z wykonywaniem umowy (w tym za jej niewykonanie i nienależyte wykonanie). Tymczasem zasady tej odpowiedzialności są szczegółowo i w sposób wyważony uregulowane w przepisach powszechnie obowiązujących. Zmiana tych zasad na korzyść przedsiębiorcy nie jest uzasadniona i w przekonaniu Sądu pozostaje w sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz stanowi rażące naruszenie interesów konsumentów.

Mając to na uwadze na podstawie art. 385[1] § 1 kc Sąd uznał postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, zaś na podstawie art. 479[42] § 1 kpc zakazał jego wykorzystywania w obrocie z udziałem konsumentów.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt strony pozwanej zarządzono na podstawie art. 479[44] kpc.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 98 kpc, zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Przyznane stronie koszty stanowią wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 360 zł - ustalone na podstawie § 14 ust. 3 pkt. 2 w zw. z § 2 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163. poz. 1349 ze zm.).

Mając na uwadze wynik sprawy, orzeczenie o nakazaniu pobrania od strony pozwanej opłaty od pozwu uzasadnia przepis art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167 poz. 1398 ze zm.).

SSR Adam Malinowski